

01/24

Prostředky poskytnuté ze zahraničí a ze státního rozpočtu na vzdělávací programy Evropské unie

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) na rok 2001 pod číslem 01/24. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Jiří Kalivoda.

Cílem kontroly bylo prověřit hospodaření s prostředky poskytnutými ze zahraničí a ze státního rozpočtu na zabezpečení vzdělávacích programů Evropské unie (dále jen „EU“).

Kontrolováno bylo přípravné období na zavedení programů v letech 1995 až 1997 a realizace I. fáze programů v letech 1997 až 1999.

Kontrolu provedly od září 2001 do června 2002 skupiny kontrolujících NKÚ z odboru sociálních věcí, školství a kultury, územních odborů střední Čechy, jižní Morava a severní Morava.

Kontrolované osoby:

Ústřední orgány – gestoři vzdělávacích programů EU
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“);

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“).

Organizace pověřené zabezpečováním vzdělávacích programů EU

Centrum pro studium vysokého školství, U Lužického semináře 13/90, Praha 1 (dále jen „CSVŠ“);

Ústav pro informace ve vzdělávání, Senovážné náměstí 26, Praha 1 (dále jen „ÚIV“);

Národní vzdělávací fond, o. p. s., Václavské náměstí 43, Praha 1.

Příjemci finančních prostředků

Univerzita Karlova v Praze (dále jen „UK Praha“);

Masarykova univerzita v Brně (dále jen „MU Brno“);

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen „VŠB – TU Ostrava“);

Vyšší odborná škola oděvního návrhářství a Střední průmyslová škola oděvní, Jablonského 3, Praha 7 (dále jen „VOŠ Praha“);

Obchodní a hotelová škola s. r. o., Bosonožská 9, Brno; Integrovaná střední škola – Centrum odborné přípravy, Olomoucká 61, Brno (dále jen „ISS Brno“);

Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Obchodní akademie, Husova 1302, Kopřivnice (dále jen „VOŠ Kopřivnice“);

Vyšší odborná škola Havířov s. r. o., Tajovského 2, Havířov-Podlesí (dále jen „VOŠ Havířov“);

Úřad práce v Kutné Hoře.

Námítky proti kontrolním protokolům, které podaly kontrolované osoby ve třech případech, byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících rozhodnutími o ná-

mitkách. Odvolání proti rozhodnutí o námítkách nebylo podáno.

Kolegium NKÚ na svém XIV. zasedání konaném dne 10. září 2002

schválilo usnesením č. 6/XIV/2002 kontrolní závěr v tomto znění:

I.

ÚVOD

Rozhodnutími Rady ministrů EU a Evropského parlamentu z roku 1994 byl přijat program Leonardo da Vinci (dále jen „Leonardo“) a Rozhodnutími z roku 1995 programy Mládež pro Evropu a Socrates. Účelem těchto vzdělávacích programů EU bylo přispět k rozvoji kvality školství, podporovat zlepšení odborného vzdělávání a přípravy na zaměstnání a vytvořit otevřený prostor pro spolupráci v rámci Evropy. Doba trvání programů byla vymezena obdobím od 1. 1. 1995 do 31. 12. 1999.

Dne 1. 2. 1995 vstoupila v platnost Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně jedné a Českou republikou na straně druhé (dále jen „Evropská dohoda“).

Vláda ČR usnesením ze dne 9. 8. 1995 č. 435 souhlasila se sjednáním Dodatkového protokolu k Evropské dohodě (dále jen „Dodatkový protokol“). Zároveň mj. uložila ministru školství, mládeže a tělovýchovy a ministru práce a sociálních věcí, aby po vstupu Dodatkového protokolu v platnost zabezpečili jeho provádění podle zásad uvedených v příloze usnesení. Ve smyslu těchto zásad MŠMT a MPSV zodpovídaly za účast ČR v programech EU týkajících se vzdělávání, odborné přípravy a mládeže.

Dodatkový protokol vstoupil v platnost 1. 2. 1996. Umožnil účast ČR ve vzdělávacích programech s podmínkou, že ČR hraje náklady spojené se svou účastí. Podmínky účasti ČR v programech Leonardo, Mládež pro Evropu a Socrates a výše ročních příspěvků byly stanoveny v přílohách I a II Rozhodnutí Rady přidružení č. 2/97 (ze dne 30. 9. 1997) o přijetí podmínek účasti ČR v programech EU týkajících se přípravy na zaměstnání, mládeže a vzdělávání a v Rozhodnutí Rady přidružení č. 5/98 (ze dne 2. 12. 1998), které mění Rozhodnutí Rady přidružení č. 2/97 v souvislosti s finančním příspěvkem ČR.

Do doby plného členství ve vzdělávacích programech od 1. 10. 1997 probíhalo v ČR v letech 1995 až 1997 přípravné období, tj. informování potenciálních uchazečů o projektech, příprava organizačního zabezpečení programů a ověřování některých částí programů v rámci reali-

zace pilotních projektů. V letech 1997 až 1999 probíhala I. fáze vzdělávacích programů.

MŠMT provedlo ve 2. pololetí roku 2001 u své příspěvkové organizace Institut dětí a mládeže, které bylo svěřeno zabezpečování programu Mládež pro Evropu, vlastní kontrolu využití prostředků státního rozpočtu a prostředků poskytnutých EU k uvedenému účelu. Z tohoto důvodu byly kontroly NKÚ podrobeny pouze vzdělávací programy Socrates a Leonardo.

II.

SKUTEČNOSTI ZJIŠTĚNÉ KONTROLOU

A) Stanovení a úhrada vstupních příspěvků

Rozhodnutím Rady přidružení č. 2/97 byl stanoven roční příspěvek ČR

- do programu Leonardo od roku 1997 každoročně ve výši 2 654 000 ECU,
- do programu Socrates pro rok 1997 ve výši 3 343 000 ECU, pro léta 1998 a 1999 každoročně ve výši 5 186 000 ECU.

Zároveň bylo rozhodnuto, že pokud částka finančního příspěvku ČR zaplaceného do všeobecného rozpočtu

Evropských společenství bude po odečtení doplňkových administrativních výdajů vyšší než součet všech částek finanční pomoci vyplacených českým účastníkům z prostředků na programy, Evropská komise (dále jen „EK“) sníží o tento rozdíl finanční příspěvek ČR pro následující rok. V rozhodnutí bylo dále uvedeno, že ČR zaplatí výdaje spojené s její účastí ve vzdělávacích programech ze svého státního rozpočtu.

Na základě žádosti ČR došlo Rozhodnutím Rady přidružení č. 5/98 (ze dne 2. 12. 1998) k úpravě zdrojů ročního příspěvku, a to tak, že ČR ze státního rozpočtu uhradí jen 50 % částky svého ročního příspěvku na program Leonardo a 67 % částky svého ročního příspěvku na program Socrates; zbývajících 50 % příspěvku na program Leonardo a 33 % příspěvku na program Socrates bude hrazeno každoročně z programu Phare.

Dále bylo výše uvedeným rozhodnutím určeno, že ČR uhradí ze státního rozpočtu doplňkové administrativní výdaje (175 000 ECU na program Leonardo a 339 000 ECU na program Socrates).

ČR uhradila na vzdělávací programy v letech 1997 až 1999 finanční příspěvky, jejichž výše je uvedena v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Roční příspěvky ČR na programy Socrates a Leonardo [v ECU, od 1. 1. 1999 v EUR]:

Rok	Program	Stanovený roční příspěvek ČR	Skutečný příspěvek ^{*)}		
			celkem	z toho:	
				státní rozpočet	Phare
1997	Socrates	3 343 000	835 750	835 750	0
	Leonardo	2 654 000	2 654 000	2 654 000	0
1998	Socrates	5 186 000	5 154 299	3 554 799	1 599 500
	Leonardo	2 654 000	1 414 500	175 000	1 239 500
1999	Socrates	5 186 000	5 063 685	3 464 185	1 599 500
	Leonardo	2 654 000	2 313 676	1 074 176	1 239 500

^{*)} Údaje z podkladů MŠMT.

B) Zabezpečení realizace kontrolovaných vzdělávacích programů

Program Socrates byl složen z osmi podprogramů, v jejichž rámci se realizovaly konkrétní projekty. Jednalo se o tyto podprogramy:

- Erasmus – program pro vysoké školy,
- Comenius – program pro spolupráci mateřských, základních, středních a vyšších odborných škol,
- Lingua – program pro zkvalitnění jazykových vědomostí učitelů i žáků,
- Arion – program pro řídicí pracovníky v oblasti školství,

- ODL (Otevřené distanční vzdělávání) – program pro zlepšení přístupu ke vzdělávacím systémům ve všech oblastech,
- Vzdělávání dospělých – vzdělávací program pro posílení vzdělanosti nejširší veřejnosti, zejména při propagaci znalostí o Evropě a zvyšování povědomí evropské soudržnosti,
- Naric – program pro zapojení do informační sítě v systémech vysokoškolského vzdělávání a uznávání kvalifikací v účastnických zemích,
- Eurydice – program pro šíření informací o vzdělávacích systémech zemí zapojených v programu Socrates.

MŠMT v roce 1995 rozhodlo, že realizaci programu Socrates bude pověřena jeho příspěvková organizace CSVŠ; podprogram Eurydice zajišťoval ÚIV, rovněž příspěvková organizace MŠMT. Pověření ÚIV k zastupování ČR při realizaci tohoto podprogramu nebylo NKÚ doloženo.

Program **Leonardo** byl zaměřen na podporu inovací a kvality v odborném vzdělávání v souvislosti s problémy hospodářského růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti v Evropě. Byl rozdělen na tři větve, a to

- zlepšování systémů odborného vzdělávání,
- podpora aktivit pro zlepšování odborného vzdělávání včetně spolupráce mezi podniky a vysokými školami,
- podpora rozvoje jazykových dovedností, znalostí a rozšiřování inovací ve vymezené oblasti odborného vzdělávání,

které byly dále členěny.

Realizaci přípravného období a I. fáze programu **Leonardo** zabezpečovala na základě samostatných smluv s MŠMT a MPSV uzavřených v roce 1996, nadace **Národní vzdělávací fond**, zřízená MPSV (dále jen „NVF“). V roce 1999 došlo k přeměně právní formy NVF na obecně prospěšnou společnost.

Podle těchto smluv se NVF mj. zavázal

- zabezpečit úkoly v souvislosti s realizací programu **Leonardo**,
- předkládat MŠMT a MPSV do 28. 2. běžného roku výroční zprávu o plnění programu za uplynulý rok, do 31. 7. běžného roku průběžnou zprávu o stavu prací v prvním pololetí a návrh předběžného výběru projektů.

V příloze I Rozhodnutí Rady přidružení č. 2/97 bylo pro I. fázi programů stanoveno, že ČR vytvoří odpovídající struktury a mechanismy na národní úrovni a podnikne další nezbytné kroky k zajištění celostátní koordinace a organizace uskutečňování programů.

Struktura řízení vzdělávacích programů byla schválena MŠMT v roce 1998 jako vícestupňová. Celková koordinace vzdělávacích programů EU, přijímání zásadních stanovisek v oblasti financování a schvalování základních dokumentů bylo svěřeno Koordinačnímu výboru vzdělávacích programů, v němž mělo zastoupení kromě MŠMT a MPSV i Ministerstvo financí (dále jen „MF“) a Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“). Schvalováním hodnocení projektů, plánů práce a projednáváním výročních zpráv o zabezpečování programů byly pověřeny řídicí výbory programů Socrates a Leonardo, složené ze zástupců MŠMT, MPSV, MPO, CSVŠ, NVF a pracovních komisí pro hodnocení jednotlivých podprogramů. Pro jednotlivé podprogramy a aktivity byly zřízeny odborné poradní skupiny, komise a týmy expertů, které byly poradními orgány řídicích výborů a měly mj. provádět odborné hodnocení předložených projektů, výběr žadatelů o poskytnutí grantů a předkládat návrhy strategií pro podprogramy a aktivity v příslušném akademickém roce.

C) Způsob financování vzdělávacích programů a využívání přidělených prostředků

Vzdělávací programy byly v kontrolovaném období financovány z prostředků poskytnutých EK, z prostředků státního rozpočtu a z prostředků programu Phare. **Centrální evidenční systém všech prostředků poskytnutých z EU na vzdělávací programy však zaveden nebyl.**

V letech 1995 až 1997 probíhalo přípravné období programů, v němž se předpokládalo vybudování národních kanceláří včetně technického vybavení, odborná příprava pracovníků a prezentace programů ve školách ČR.

EK poskytla CSVŠ na zajištění **přípravného období** pro program Socrates na léta 1996 a 1997 příspěvek ve výši 439 405 ECU. V roce 1997 převedlo CSVŠ na ÚIV prostředky na zabezpečení podprogramu Eurydice ve výši 39 090 ECU.

Z prostředků státního rozpočtu bylo CSVŠ v přípravném období na zabezpečení programu Socrates poskytnuto 35 600 tis. Kč, z toho v roce 1996 částka 2 700 tis. Kč a v roce 1997 částka 32 900 tis. Kč.

K zajištění **přípravného období** poskytla EK pro program **Leonardo** nadaci NVF částku 409 224 ECU.

Dále v roce 1996 uzavřelo MF s NVF smlouvu o poskytnutí prostředků Phare s kontrahovanou částkou v celkové výši 500 000 ECU.

V **I. fázi programů**, tj. v letech 1997 až 1999, byly kontrolované vzdělávací programy financovány z prostředků poskytnutých ČR z EU

- k zabezpečení decentralizovaných projektů na základě smluv uzavíraných mezi EK a CSVŠ pro program Socrates a mezi EK a NVF pro program Leonardo,
- k zabezpečení centralizovaných projektů na základě smluv uzavíraných přímo mezi EK a konkrétními předkladateli projektů v obou programech.

Na decentralizované projekty jednotlivých podprogramů v **I. fázi programu Socrates** EK poskytla CSVŠ celkem 7 668 904 ECU/EUR. Čerpání dosáhlo částky 7 157 805 EUR, nedočerpáno zůstalo 511 099 EUR.

V letech 1998 a 1999 dále EK poskytla CSVŠ částku 265 199 ECU/EUR k úhradě provozních nákladů na tzv. doplňkové informační aktivity.

Činnost CSVŠ při zabezpečování programu Socrates byla v I. fázi financována z prostředků státního rozpočtu, a to v roce 1998 ve výši 7 150 tis. Kč a v roce 1999 ve výši 6 855 tis. Kč.

V **I. fázi programu Leonardo** EK poskytla NVF prostředky na decentralizované projekty celkem ve výši 1 056 816 ECU, z toho v roce 1997 ve výši 21 090 ECU, v roce 1998 ve výši 461 095 ECU a v roce 1999 ve výši 574 631 EUR.

Centralizované projekty byly stejně jako u programu Socrates financovány přímo z EK.

Činnost NVF při zabezpečování programu Leonardo byla hrazena z prostředků poskytnutých z EU a státního

rozpočtu v dohodnutém poměru. Přehled financování je uveden v tabulce č. 2:

Tabulka č. 2: Finanční prostředky poskytnuté na činnost NVF

Rok	Financování – ČR [v Kč]		Financování – EU [v Kč]*)
	MŠMT	MPSV	
1996	1 000 000	0	12 369 468
1997	1 500 000	1 000 000	1 627 846
1998	2 137 500	2 137 500	5 302 723
1999	3 412 875	3 412 875	6 638 760

*) Částky jsou uvedeny v přepočtu podle průměrného ročního kurzu vyhlášeného Českou národní bankou.

V rozporu s uzavřenou smlouvou MPSV dohodnutý příspěvek ze státního rozpočtu ve výši 1 mil. Kč na rok 1996 uhradilo NVF až v závěru roku 1997 a příspěvek na rok 1997 ve výši 1,5 mil. Kč neuhradilo vůbec. MPSV ani smluvně nezajistilo řádné vyúčtování těchto prostředků ze strany NVF.

Z programu Phare byly pro program Socrates poskytnuty finanční prostředky ve výši 193 100 EUR, které byly použity na výjezdy učitelů a jejich studijní pobyty a na aktivity podprogramu Comenius. Další částka ve výši 100 000 EUR byla použita u podprogramu Erasmus na úhradu výdajů na studium v zahraničí, u podprogramu Comenius na podporu školám, které se poprvé zapojily do projektů, a u podprogramu Lingua na podporu jazykových kurzů pro učitele cizích jazyků.

Na podporu konečného uživatele programu Socrates byly z programu Phare poskytnuty v akademickém roce 1998/1999 vysokým školám finanční prostředky ve výši 559 030 EUR (vyčerpáno bylo 463 793 EUR) a v akademickém roce 1999/2000 ve výši 1 099 857 EUR (vyčerpáno bylo 1 073 873 EUR). Vysoké školy tedy nedočerpaly 121 221 EUR, které vrátily MF.

D) Nakládání s finančními prostředky organizacemi pověřenými zabezpečováním vzdělávacích programů EU

1. U programu Socrates

CSVŠ při pořizování hmotného majetku financovaného z prostředků poskytnutých EU z programu Phare s výší budoucího peněžitého plnění nad 100 tis. Kč (bez daně z přidané hodnoty – dále jen „DPH“) nepostupovalo podle zákona o zadávání veřejných zakázek a v roce 1996 pořídilo bez výběrového řízení počítačové vybavení za 467 320 Kč (bez DPH) a v roce 1997 za 312 000 Kč (bez DPH). Stejně postupoval i ÚIV při zakoupení kopírovacího stroje v roce 1997 v ceně 367 600 Kč (bez DPH). Před platností Rámcové dohody (od 6. 8. 1997) však bylo možno zadávat veřejné zakázky hrazené z prostředků Phare pouze podle zákona o zadávání veřejných zakázek.

ÚIV neprovedl věcné vyúčtování použití prostředků poskytnutých v přípravném období na zavedení informační sítě podprogramu Eurydice.

V přípravném období ani v I. fázi programu Socrates nebyla řešena problematika vrácení DPH uhrazené z výdajů ze zahraničních grantů, a to ani v mezinárodních smlouvách, ani v kontraktech uzavíraných s EK. CSVŠ uhrazenou DPH zahrnovalo do konečného vyúčtování s EK. V přípravném období uhradilo z prostředků programu Phare DPH ve výši 130 290 Kč, přestože podle Všeobecných podmínek Phare nelze z těchto prostředků daně, cla a poplatky hradit. V letech 1997 až 1999 uplatňovalo pouze nárok na vrácení uhrazené DPH z přijatých plnění uhrazených z prostředků programu Phare.

V konečném vyúčtování přípravného období CSVŠ uvedlo údaje o čerpání finančních prostředků podle jednotlivých podprogramů, které neodpovídaly skutečnosti, neboť rozdělilo skutečné čerpání finančních prostředků na jednotlivé podprogramy úměrně tak, aby proporcionálně navazovalo na schválené rozpočty kontraktu. Např. vykazovalo v závěrečné zprávě pro EK na zavedení podprogramu Eurydice čerpání finančních prostředků ve výši 43 346 EUR; podle předložených podkladů však skutečné čerpání dosáhlo částky 39 090 EUR.

Na podprogram Erasmus bylo EK v I. fázi poskytnuto na decentralizované projekty 4 036 302 EUR. Nedočerpaná částka ve výši 107 069 EUR byla EK vrácena.

Na podprogram Comenius bylo v I. fázi programu na decentralizované projekty z EK poskytnuto 1 317 820 EUR. Nedočerpaná částka ve výši 206 026 EUR byla EK vrácena. Nedočerpání finančních prostředků bylo způsobeno pozdním uzavřením kontraktu na podporu studijních pobytů studentů a následným nedostatkem prostředků, neboť z důvodu posunu termínů pro poskytnutí prostředků je CSVŠ v některých případech obdrželo až po termínu zahájení stáží. Účast na několika kurzech musela být z uvedeného důvodu zrušena. Některé decentralizované projekty podprogramu Comenius nebyly do dne ukončení kontroly NKÚ ze strany EK vyúčtovány.

V důsledku pozdního uzavření kontraktu CSVŠ s EK a následného nedostatku finančních prostředků zasílalo CSVŠ vysokým školám finanční prostředky na studijní pobyty studentů oproti termínům sjednaným v uzavřených smlouvách opožděně. Např. pro akademický rok 1998/1999 CSVŠ uzavřelo s UK Praha dohodu na studijní pobyty studentů na finanční částku ve výši 418 902 EUR.

Přestože se CSVŠ zavázalo převést na účet vysoké školy 80 % finanční podpory ve výši 335 130 EUR po předložení podepsané dohody školou, převedlo první splátku ve výši 33 500 EUR až 28 dnů po podpisu smlouvy a druhou splátku ve výši 301 630 EUR až 55 dnů po podpisu smlouvy.

V důsledku toho nemohly vysoké školy plně využít poskytnuté finanční prostředky z EK a byly nuceny financovat některé studijní pobyty studentů i z vlastních zdrojů, případně musely být studijní pobyty buď zkráceny, nebo zrušeny, popř. posunuty na další semestr na úkor doby pobytu v zahraničí.

CSVŠ nahrazovalo chybějící prostředky dočasnými výpůjčkami z rozpočtu MŠMT, popř. z vlastního rozpočtu. MŠMT zapůjčilo v roce 1998 CSVŠ celkem 9 874 tis. Kč a v roce 1999 celkem 11 000 tis. Kč. Uvedené částky byly v příslušných rozpočtových letech MŠMT vráceny. V důsledku vzniku kurzových rozdílů však došlo k nárůstu výdajů v EUR, a to v roce 1998 o 19 430 EUR a v roce 1999 o 7 075 EUR. Tyto zvýšené výdaje pokryla EK snížením odvodu nevyčerpaných finančních prostředků podprogramu Lingua.

Navíc v rozporu s podmínkami pro použití finančních prostředků dohodnutými v kontraktech používalo CSVŠ dočasně prostředky z jiných podprogramů, popř. finanční prostředky programu Tempus (z prostředků Phare). Např. dne 14. 9. 1998 uzavřela EK s CSVŠ kontrakt se zpětnou účinností od 1. 2. 1998 a dobou trvání do 30. 9. 1999 na zabezpečení podprogramu Lingua. EK poskytla finanční prostředky ve výši 424 000 EUR až dne 10. 12. 1998, přičemž CSVŠ první platby příjemcům ve výši 25 349 EUR provedlo již 15. 4. 1998. CSVŠ v důsledku nedostatku finančních prostředků převedlo na tento program dne 27. 11. 1998 z podprogramu Comenius částku 50 000 EUR, kterou vrátilo dne 16. 12. 1998. Dále dne 9. 12. 1998 převedlo na tento podprogram částku ve výši 40 000 EUR z tzv. doplňkových informačních aktivit, kterou vrátilo zpět dne 26. 5. 1999. Uvedený postup CSVŠ **znehledňoval čerpání finančních prostředků jednotlivých podprogramů.**

Centralizované projekty podprogramu Erasmus realizovaly vysoké školy na základě smluv uzavřených přímo s EK, která jim rovněž přímo zaslala finanční prostředky. Vysoké školy předkládaly závěrečné zprávy včetně konečného vyúčtování poskytnutých prostředků přímo EK. CSVŠ obdrželo tyto zprávy pouze na vědomí.

U centralizovaných projektů podprogramu Comenius byly návrhy projektů hodnoceny a vybírány EK, přičemž smlouvy uzavírala EK přímo s předkladatelem projektu. Závěrečná zpráva a konečné vyúčtování poskytnutých prostředků bylo předkládáno pouze EK.

Pro podprogram Arion bylo v I. fázi programu z EK poskytnuto 140 475 EUR, čerpání dosáhlo částky 119 955 EUR. U kontraktu uzavřeného s EK v roce 1997 ve výši 40 000 EUR na studijní pobyty pro vzdělávací odborníky CSVŠ **nepředložilo ke kontrole závěrečnou zprávu včetně koneč-**

ného vyúčtování s EK. V důsledku toho nebylo možno prověřit celkové čerpání finančních prostředků poskytnutých na tento kontrakt. Vyúčtování jiného kontraktu uzavřeného v roce 1999 ve výši 49 903 EUR na studijní pobyty pro vzdělávací specialisty a řídicí pracovníky nebylo EK do ukončení kontroly NKÚ potvrzeno.

CSVŠ při kontrole nedoložilo některé účetní doklady prokazující použití poskytnutých finančních prostředků v návaznosti na uzavřené smlouvy s příjemci. Např. u smlouvy z roku 1997 uzavřené s příjemcem grantu ve výši 1 200 EUR na studijní pobyt v Řecku nedoložilo závěrečné vyúčtování finančních prostředků včetně dokladů prokazujících výdaje na dopravu a doklad o vrácení nevyčerpaných finančních prostředků. **V seznamu uskutečněných studijních pobytů, který byl přílohou ke konečnému vyúčtování s EK, byly zjištěny součtové chyby a rozdílné údaje o výši poskytnutého grantu oproti smlouvám.** Např. u smlouvy z roku 1998 uzavřené s příjemcem grantu na částku 1 050 EUR na studijní pobyt v Norsku vykázalo CSVŠ ve vyúčtování pro EK čerpání ve výši 1 100 EUR, přestože podle čtyř výdajových pokladních dokladů bylo celkově vydáno 1 184 EUR. Podle vyúčtování příjemcem grantu bylo převzato 1 127 EUR. CSVŠ požadovalo na příjemci grantu vrácení nevyčerpaných finančních prostředků na dopravu. Do dne ukončení kontroly NKÚ konečné vypořádání s příjemcem včetně vrácení nevyčerpaných prostředků CSVŠ nedoložilo.

2. U programu Leonardo

NVF v rozporu s ustanovením dohod o poskytnutí prostředků hradil z bankovního účtu určeného pro financování projektů stáží a výměn i platby s těmito projekty nesouvisející, jako např. úhrady za vypracování expertních posudků či úhradu služební cesty. Ve všech případech byly prostředky vráceny na bankovní účet vyhrazený pro platby ve prospěch projektů stáží a výměn.

Kontrolou 17 decentralizovaných projektů byly zjištěny drobné nedostatky, jako např. nevyužití možnosti žádat vrácení první splátky finančního příspěvku při nepracování závěrečné hodnotící zprávy ve stanoveném termínu, poskytnutí nižší částky v případě první splátky příspěvku, než bylo smluvně dohodnuto, poskytnutí vyššího příspěvku, než byla stanovená maximální částka.

Z důvodu dočasného nedostatku finančních prostředků na příslušných bankovních účtech nemohl NVF v některých případech dodržet termín první splátky. Např. VOŠ Kopřivnice poskytl první splátku prostředků 34, resp. 52 dnů po začátku stáže, přestože podle uzavřených smluv tak měl učinit nejpozději 20 dnů před jejím zahájením.

E) Nakládání s finančními prostředky jejich příjemci

UK Praha obdržela od EK v I. fázi programu v souladu s kontraktem finanční prostředky na centralizované projekty ve výši 214 600 ECU/EUR, na decentralizované

projekty 812 076 ECU/EUR. Z prostředků Phare jí byly poskytnuty další prostředky ve výši 342 269 EUR.

V akademickém roce 1998/1999 vyslala UK Praha v rámci organizování studijních pobytů do zahraničí 161 studentů a v roce 1999/2000 celkem 237 studentů.

Kontrolou provedenou u 79 případů, které proběhly v akademickém roce 1998/1999 a u 84 případů, které proběhly v akademickém roce 1999/2000, bylo zjištěno, že **UK Praha vykázala ve finančním vypořádání prostředků poskytnutých z EU na podprogram Erasmus jiné částky, než byly sjednány ve finančních dohodách s jednotlivými účastníky** (u pobytů uskutečněných v akademickém roce 1998/1999 byly vykázány částky u prostředků poskytnutých z EU o 25 229 ECU nižší a u prostředků Phare o 33 742 ECU vyšší, u pobytů v roce 1999/2000 byly vykázány částky u prostředků poskytnutých z EU o 72 030 EUR nižší a u prostředků Phare o 76 310 EUR vyšší). Čerpání finančního příspěvku z podprogramu Erasmus a z programu Phare uvedené v závěrečné zprávě navíc nedoložila finančními dohodami ani jinými účetními doklady.

Přestože UK Praha obdržela prostředky určené na realizaci podprogramu Erasmus v EUR a jejich čerpání rovněž v EUR vykazovala, probíhalo poskytování příspěvků konečným uživatelům v rozporu se smlouvou v jiných měnách. V důsledku toho část příjemců grantů obdržela příspěvky nižší, popř. vyšší, než jim příslušely podle sjednaných finančních dohod. UK Praha navíc vykazovala příspěvky v jiné výši, než je poskytovala.

UK Praha se zavázala, že bude prostředky poskytované EK vést na odděleném bankovním účtu nebo pod účtu. **V kontrolovaném období však vedla na bankovním účtu souhrnně bez dalšího rozlišení prostředky poskytnuté jak přímo EK na centralizované projekty, tak prostředky poskytnuté prostřednictvím CSVŠ na decentralizované projekty a současně i doplňkové prostředky poskytnuté z programu Phare.**

V důsledku opožděného předání prostředků od CSVŠ (např. v roce 1998 u prostředků v celkové výši 418 902 ECU se jednalo o zpoždění v rozpětí od 31 do 58 kalendářních dnů a v roce 1999 u prostředků v celkové výši 393 174 EUR o zpoždění v rozpětí od 38 do 40 kalendářních dnů po odeslání stanovených podkladů) **použila UK Praha pro podprogram Erasmus i prostředky určené na provoz univerzity** (v roce 1998 ve výši 6 377 598 Kč a v roce 1999 ve výši 12 089 823 Kč). Prostředky vrátila ve dvou splátkách (v roce 1999 a v roce 2000).

MU Brno nevedla přehlednou evidenci o obdržení a čerpaných prostředcích na projekty podprogramu Erasmus.

ISŠ Brno u podprogramu Comenius a u projektů programu Leonardo nevedla v účetnictví evidenci podle jednotlivých projektů. Navíc neotevřela účet v korunách určený pouze na financování jednotlivých projektů.

VŠB – TU Ostrava byla pro I. fázi programů přidělena na speciální přípravné cesty částka 2 608 ECU, na centralizované projekty částka 56 123 ECU/EUR, na decentralizované projekty částka 173 860 ECU/EUR a z prostředků Phare částka 69 380 ECU/EUR.

Úplné akademické uznání zahraničního studijního pobytu studentů v tom smyslu, že by zkoušky složené studenty během jejich zahraničního pobytu nahradily zkoušky, které byli studenti povinni složit na VŠB – TU Ostrava, bylo v akademickém roce 1998/1999 provedeno u 42 % a v akademickém roce 1999/2000 u 74 % z celkového počtu vyslaných studentů.

VŠB – TU Ostrava nepředložila doklady o písemném informování studentů (s výjimkou studentů Ekonomické fakulty) ještě před jejich odjezdem do zahraničí o jednoznačně definovaném programu jejich zahraničního studia. **Nesledovala naplňování všech podmínek dohod o využívání finančních prostředků převedených na účet vysoké školy na studijní pobyty studentů, např. povinnost studentů uzavřít všechna nezbytná pojištění.**

VOŠ Praha obdržela v letech 1997 až 1999 celkem 69 400 ECU/EUR. Ve čtyřech případech hradila bez souhlasu NVF výdaje na projekt i po skončení trvání smlouvy v celkové výši 378 145 Kč. V důsledku pozdního zaslání finančních prostředků z NVF použila VOŠ Praha na nákup valut v celkové výši 786 336 Kč prostředky z fondu reprodukce investičního majetku. Po obdržení první splátky od NVF prostředky vrátila. V letech 1999 a 2000 poskytla cestovní agentuře zálohy celkem ve výši 500 000 Kč, které nedoložila účetním dokladem.

VOŠ Kopřivnice obdržela částku 25 027 EUR. Při zabezpečování projektů **nepoužívala pro platby týkající se projektů samostatný účet** a neuzavřela potřebná pojištění účastníků. Při stáží účastníků projektu uhradila v roce 1998 z jejich grantu neoprávněně náklady na další cesty ve výši 22 778 Kč a v roce 1999 ve výši 11 879 Kč.

VOŠ Havířov obdržela částku 33 876 EUR. U jednoho projektu v rozporu se smlouvou a bez předchozího souhlasu NVF vybrala v roce 1998 od 10 přímých účastníků stáže celkem částku 30 000 Kč, kterou použila jako finanční příspěvek z jiných zdrojů zahrnutý do celkových skutečných nákladů na projekt. Dále nezajistila uzavření veškerých potřebných pojištění přímých účastníků. V případě jiného projektu byla zahájena stáž v Polsku 40 dní před podpisem smlouvy.

V důsledku opožděných splátek finančního příspěvku od NVF byla nucena VOŠ Havířov hradit neodkladně výdaje z finančních prostředků určených na provoz školy.

Úřad práce v Kutné Hoře (dále jen „ÚP“) čerpal prostředky z programu Leonardo mj. na realizaci projektu „Absolvent“. Zdrojem financování byla kromě prostředků z programu Leonardo (podle smlouvy ve výši 26 000 EUR) i úhrada nákladů na rekvalifikační kurz z prostředků státního rozpočtu určených na aktivní poli-

tku zaměstnanosti, a to ve výši 206 539 Kč. Plněním svých úkolů vyplývajících ze zajišťování uvedeného projektu pověřil ÚP mj. i cizí subjekt. K zajištění projektu uzavřel tento subjekt (jehož činnost vyplývající z uzavřeného závazku měla být ze strany ÚP kontrolována) s dvěma vedoucími pracovníky ÚP dohody o provedení práce, a to bez souhlasu jejich zaměstnavatele.

ÚP v rozporu s projektem nezabezpečil pro účastníky rekvalifikační kurz, ale pouze kurz přípravný, výměnná stáž u zahraničního partnera byla splněna jen částečně a cíle projektu nebylo dosaženo, neboť ani jeden z účastníků nezískal v průběhu realizace projektu novou odbornou kvalifikaci ani osvědčení o rekvalifikaci. V několika případech byli účastníci po návratu ze stáže opakovaně evidováni jako nezaměstnaní.

ÚP při nakládání s prostředky státního rozpočtu postupoval neehospodárně, neboť uhradil cizímu subjektu částku 206 539 Kč jako úhradu za rekvalifikační kurz a uchazečům o zaměstnání zařazeným do kurzu vyplatil jako hmotné zabezpečení celkem 37 532 Kč, přestože se o rekvalifikační kurz nejednalo a bylo mu známo, že v kalkulaci nákladů kurzu existují závažné rozpory. Při úhradě použil variantu kalkulace s nejvyšší mírou zisku, přestože v kalkulaci, která byla součástí dohody o zabezpečení rekvalifikace, zisk kalkulován nebyl. V dohodách o rekvalifikaci uzavřených s účastníky kurzu ani v jenom případě nesjednal způsob ověřování získaných znalostí a dovedností a neuvedl pracovní činnost, na kterou má být uchazeč o zaměstnání rekvalifikován. ÚP přesto vyhodnotil projekt jako úspěšný.

F) Účtování o poskytnutých finančních prostředcích z EU

CSVŠ, ÚIV, NVF i někteří příjemci nepostupovali při účtování o poskytnutých finančních prostředcích z EU v souladu s ustanoveními zákona o účetnictví.

CSVŠ neúčtovalo o přijatých a čerpaných finančních prostředcích poskytnutých z programu Phare na zavedení programu Socrates ani o prostředcích poskytnutých z EU na realizaci I. fáze programu Socrates na příslušných syntetických účtech podle účtové osnovy pro rozpočtové a příspěvkové organizace, ačkoliv výdaje přímo realizovalo, ale jako o závazcích pouze podle obrátů bankovního účtu (vedeného v EUR) s analytickým členěním na program Socrates.

CSVŠ nerozlišovalo případy, kdy finanční prostředky byly následně poskytovány dalším příjemcům a CSVŠ plnilo roli zprostředkovatele (např. u podprogramů Erasmus, Comenius, Lingua a Arion) a kdy bylo samo jejich konečným příjemcem (např. u podprogramu Naric a u některých doplňkových informačních aktivit). V důsledku toho účetnictví CSVŠ věrně nezobrazovalo pohyb finančních prostředků z EU.

Účetnictví neobsahovalo příjmy a výdaje hotovostí devizových a korunových pokladen. Účetní doklady včetně pokladních dokladů byly uloženy odděleně od účet-

ních dokladů a evidence CSVŠ, nebyly však označeny souvislou číselnou řadou. Závazky účetní jednotky a zůstatky bankovních účtů a pokladní hotovosti devizových a korunových pokladen nebyly inventarizovány.

CSVŠ vedlo o finančních prostředcích poskytnutých z EU „vlastní evidenci jednotlivých kontraktů“ na bankovních účtech jednotlivých podprogramů spolu s výpomocnou evidencí (tzv. „pokladny“), ve které byly uvedeny příjmy a výdaje v hotovosti a v některých případech i platby prováděné bezhotovostním způsobem. Evidence sloužily jako podklad pro konečné vyúčtování uzavřených dohod s příjemci grantů a pro vyúčtování jednotlivých kontraktů s EK.

Podle výpisů z účtů v návaznosti na „vlastní evidenci jednotlivých kontraktů“ byly zjištěny i hotovostní výběry neuvedené v pomocné evidenci. Např. dva hotovostní výběry v souhrnné výši 916 000 Kč sice byly zaznamenány v pomocné evidenci Doplňkových aktivit jako vratka půjčky na aktivity podprogramu Lingua z roku 1997, avšak půjčka a její vrácení bylo provedeno bez vystavení pokladních dokladů a navazujících zápisů v obou pomocných evidencích.

CSVŠ a ÚIV podle podmínek kontraktů hradily z prostředků poskytnutých EK i pořízení technického vybavení (kopírky, počítače, faxy, tiskárny, telefonní centrála, software, kancelářský nábytek atd.), a to v letech 1996 a 1997 v celkové výši (v kurzovém přepočtu) cca 1 848 008 Kč (CSVŠ ve výši cca 1 344 319 Kč a ÚIV ve výši cca 503 689 Kč). **Do dne ukončení kontroly NKÚ však CSVŠ nevedlo pořízený majetek v účetnictví na příslušných majetkových účtech, ačkoliv jej používalo již od roku 1996, resp. 1997. CSVŠ majetek nesledovalo ani jako majetek cizí na podrozvahových účtech. Rovněž nerespektovalo povinnost odepisovat majetek, který uživatel reálně provozuje a opotřebovává, a neprovádělo inventarizace tohoto majetku.**

ÚIV vynaložil v přípravném období na zavádění informační sítě podprogramu Eurydice v roce 1997 prostředky na pořízení hmotného investičního majetku ve výši 609 683 Kč. Přestože pořízený majetek byl uveden do užívání, vedl ho ÚIV na účtu Pořízení hmotných investic. Dále v rozporu se smlouvou o poskytnutí prostředků nevyúčtoval CSVŠ zálohově poskytnuté finanční prostředky ve výši 1 254 294 Kč.

NVF při vedení účetní evidence o prostředcích na program Leonardo opakovaně účtoval v roce 1999 o skutečnostech, které s uvedeným obdobím časově ani věcně nesouvisely. Jednalo se o výdaje na provoz, služební cesty, nákup jízdenek, letenek a služby, které byly uskutečněny v účetních obdobích let 1996, 1997 a 1998.

Zahraniční cesty byly v roce 1999 vyúčtovávány se značným zpožděním. Např. v jednom případě nevyužitá záloha byla vrácena až za 336 dní po jejím poskytnutí. Do doby ukončení kontroly NKÚ nebyly navíc vyúčtovány některé služební cesty uskutečněné již v roce 1996.

NVF nevedl účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem, neboť např.

- ačkoliv běžně vyplácel z pokladny zaměstnancům zálohy na různé výdaje, o těchto zálohách neúčtoval a neevidoval je jako pohledávky za zaměstnanci,
- zaúčtoval tentýž účetní případ dvakrát pod dvěma různými dokladovými čísly,
- náklady na reprezentaci za oběd a za večeři zaúčtoval jako drobný materiál do spotřeby,
- zaúčtoval příjem do pokladny ve výši 37 301 Kč, aniž by jej doložil účetním dokladem.

Kromě toho

- použil jako účetní doklad písemnosti, které neměly náležitosti účetního dokladu,
- neuspořádal v letech 1999 a 2000 účetní písemnosti tak, aby bylo zřejmé, kterého období se týkají a zda jsou kompletní,
- neúčtoval účetní případy svých pokladen v deníku, v němž by zápisy uspořádal chronologicky, a tím prokázal zaúčtování všech případů v účetním období,
- neprováděl inventury peněžní hotovosti v pokladnách fyzickou inventurou v den uvedený v inventurním zápisu, ale prováděl je pouze formálně podle stavů na účtech vedených v účetnictví.

UK Praha nevedla v kontrolovaném období účetnictví o prostředcích poskytnutých na podprogram Erasmus průkazným způsobem. Částky vykázané jako vyplacené studentům nedoložila předepsaným způsobem a v době kontroly NKÚ věrohodně neprokázala skutečnou výši vyplacených prostředků. Negativní vliv na úroveň prokazatelnosti skutečné výše poskytnutých prostředků v ECU, příp. EUR měla i skutečnost, že UK Praha poskytovala příjemcům šeky, nikoliv však na sjednané částky v EUR, ale na různé dílčí částky v Kč, DEM, FRF apod. V době kontroly NKÚ nebylo možno ověřit, zda vůbec a kdy si příjemci grantu nechali šeky proplatit a kolik bylo UK Praha skutečně z podprogramu Erasmus a prostředků Phare na projekty čerpáno a vyplaceno v přepočtu na ECU/EUR.

G) Vyhodnocování a kontrola vzdělávacích programů

Organizace pověřené zabezpečováním vzdělávacích programů zpracovávaly hodnotící zprávy o přínosu vzdělávacích programů EU, které byly předmětem jednání řídicích výborů programů, koordinačního výboru i MŠMT. Součástí hodnotících zpráv byly i přehledy o výši poskytnutých a čerpaných prostředků z EU, šlo však pouze o informativní údaje. CSVŠ nemělo u centralizovaných projektů podprogramů Comenius, Vzdělávání dospělých a Otevřené distanční vzdělávání informace o výši poskytnutých finančních prostředků z EK ani o jejich čerpání, u podprogramu Erasmus nemělo informace o skutečné výši příspěvku po jeho finančním vypořádání s EK.

EK ve výzvách k úhradám vstupních příspěvků uváděla částku sníženou o nedočerpané prostředky z minu-

lého období, avšak MŠMT nemělo z důvodu nedostatečného přehledu o výši poskytnutých a čerpaných prostředků na centralizované projekty možnost kontroly správnosti tohoto snížení příspěvků.

Nakládání s prostředky poskytnutými EU na vzdělávací programy se řídilo pouze smluvními ustanoveními. **Závazná pravidla pro použití těchto prostředků nebyla v ČR stanovena.**

Vláda ČR sice schválila svým usnesením ze dne 15. 3. 2000 č. 274 Pokyny pro hospodaření s finančními prostředky při realizaci programů předvstupní pomoci Evropských společenství v ČR, které se však na vzdělávací programy EU nevztahují.

Kontrola nakládání s prostředky poskytnutými EK pro přípravné období a pro realizaci I. fáze vzdělávacích programů nebyla prováděna.

Kontrolu nakládání s prostředky poskytnutými na vzdělávací programy provedlo MF u programu Socrates za období let 1995 až 1997, a to pouze pokud jde o prostředky státního rozpočtu, a MŠMT za rok 1999. MPSV kontrolu u programu Leonardo neprovádělo.

CSVŠ ani NVF neprovedly u příjemců grantů žádnou kontrolu dodržování podmínek uzavřených smluv nebo použití poskytnutých prostředků, ačkoliv tato možnost byla v uzavřených smlouvách s příjemci stanovena. CSVŠ v roce 1999 provedlo dvě a v roce 2000 jednu monitorovací návštěvu na třech vysokých školách v souvislosti se zapojováním škol do podprogramu Erasmus. NVF provedl monitorovací návštěvy v zahraničí u šesti projektů.

EK do ukončení kontroly NKÚ celkové konečné vyúčtování finančních prostředků poskytnutých na realizaci I. fáze vzdělávacích programů EU v návaznosti na příspěvky, které ČR každoročně hradila do všeobecného rozpočtu Evropských společenství jako náklady související s účastí v programech a jejichž nevyčerpaná část měla být ČR vrácena, neprovedla.

III.

VYHODNOCENÍ

Kontrola prostředků poskytnutých ze zahraničí a ze státního rozpočtu na vzdělávací programy EU prokázala, že ČR si nevytvořila vhodné podmínky pro řádné využívání těchto prostředků, a to:

1. ani ve vztahu vůči EK:

- ČR uhrazovala pravidelně roční příspěvky na účast ve vzdělávacích programech EU, aniž měla možnost ovlivnit včasnost a správnost vyúčtování těchto prostředků ze strany EK,
- ČR si nezajistila žádoucí informovanost o centralizovaných projektech ze strany EK.

Důsledkem tohoto stavu je skutečnost, že v ČR nebyl zaveden přehledný evidenční systém prostředků poskytnutých z EU na vzdělávací programy, a ČR tak neměla přehled o skutečné výši prostředků poskytnutých z EU ve vztahu k uhrazeným ročním příspěvkům.

EK do doby ukončení kontroly NKÚ neprovedla vyúčtování období realizace I. fáze těchto programů;

2. ani v rámci vnitřního systému:

- vláda ČR sice určila jako gestory zodpovídající za účast ČR v programech EU týkajících se vzdělávání, odborné přípravy a mládeže MŠMT a MPSV, tyto orgány však přesunuly svou zodpovědnost za realizaci programů na zprostředkovatelské subjekty;
- nebyla vydána závazná pravidla pro nakládání s prostředky poskytnutými EU na vzdělávací programy ani nebylo zajištěno provádění důsledných kontrol v této oblasti.

Organizace pověřené zabezpečováním programů a někteří příjemci nevedli v kontrolovaném období o poskytnutých prostředcích na vzdělávací programy EU průkaznou evidenci. V některých případech porušili i obecně závazné právní předpisy (zákon o účetnictví, zákon o zadávání veřejných zakázek).

Při poskytování prostředků docházelo v období realizace I. fáze vzdělávacích programů k pozdnímu uzavírání kontraktů ve vztahu k výjezdům studentů, a tím k opožděnému poskytování prostředků ze strany EU. V důsledku toho řešily organizace pověřené zabezpečováním programů a jejich potenciální příjemci (školy) nedostatek finančních prostředků převodem volných prostředků z devizových účtů jiných podprogramů, používáním prostředků určených k jiným účelům (zejména na provoz škol), výpůjčkami apod. V některých případech docházelo z těchto důvodů k posunům termínů realizace projektů, případně k jejich zkrácení či úplnému zrušení, a následně k nedočerpání prostředků poskytnutých na vzdělávací programy EU.